

Yttrande över ”Lite mer lika. Översyn av kostnadsutjämningsen för kommuner och landsting”

Sammanfattning

Östra Göinge kommun är remissinstans för ”Lite mer lika. Översyn av kostnadsutjämningsen för kommuner och landsting”, som överlämnades till regeringen i oktober 2018.

Kommunens synpunkter på utredningens förslag

Nedan kommenteras utredningens förslag i de delar där Östra Göinge kommun har någon synpunkt. Rubrikerna med kapitelangivelser syftar på de olika avsnitten i betänkandet. För att förenkla för mottagaren av remissvaret har texten fetstilats i de punkter där förändringsförslag eller nya förslag finns.

Generella synpunkter på nytt förslag till kostnadsutjämningsen för kommuner och landsting

- Majoriteten av förslagen är mycket bra och Östra Göinge kommun ser positivt på översynen som helhet.
- **Förändringsförslag:** Publicera utfallet av kostnadsutjämningsen för analys i lämplig databas, till exempel som en sammansatt rapport på Kolada. Förslagsvis görs detta för varje år. Då kan respektive kommun ta fram sitt utfall, klicka sig fram till respektive delområde och de parametrar som påverkar delområdena. Skapar tydlighet och transparens.
- Grundprincipen att kostnadsutjämningsen ska baseras på demografi, och inte på faktorer som kommun/landsting kan påverka, är mycket bra och att fortsätta med den

är positivt. Ett exempel på det är delmodellen för Individ- och familjeomsorg som förändrats för att följa denna princip.

- **Förändringsförslag:** En tydlig plan för regelbunden uppdatering av variabler i modellen måste finnas med för alla delar, även om intervallen är olika för olika delmodeller. Skapar tydliga förutsättningar, särskilt i kombination med införandet av ovanstående förslag på databas i Kolada. Detta inkluderar en tydlig riktlinje på när kostnadsutjämningsen ses över nästa gång.
- Generellt är kompensationsgraden 100 % för alla delmodeller, vilket är mycket positivt. Det innebär att kostnadsutjämningsen sker fullt ut för de olika delarna. Att välja annat procenttal innebär bara en utsmetningseffekt som inte gynnar ”lite mer lika”.

Kapitel 5 Övergripande utvärdering och förslag till ny modellstruktur

- Förändringen av strukturen (dvs införande och borttag av olika delmodeller) är begriplig och logisk.

Kapitel 6 Socioekonomi, gles bebyggelse och löner

- Positivt att dessa införlivas i respektive modell, då det blir tydligare vilken beräkningsgrunden är för respektive delområde.
- Generell kommentar gällande löner. Modellen ska kvarstå, även om det finns synpunkter på att den ska tas bort. Det måste ske utjämningsen av löneläge för att ta hänsyn till den genomsnittliga inkomsten i kommunen. Att den inte kompenserar fullt ut är logiskt, då inte alla som arbetar i kommunen bor i samma kommun.

Kapitel 7.2 Förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg

- Införande av utjämning på socioekonomisk grund inom förskolan är mycket positiv då dessa skillnaden finns mellan kommuner (liksom inom kommuner). Förslaget borgar för lika förutsättningar när kommunerna har olika socioekonomiska förutsättningar.
- Glesbygdsfaktorn i förskolan är positiv, då det är en strukturell påverkan.
- Nya faktorer för t.ex. avstånd till förskola (tidigare vistelsetidsindex) är mycket bra, tar hänsyn till de förutsättningar vi vet gäller idag. Blir mer lika.
 - Ett förändringsförslag är att hitta en faktor som tar upp avstånd mellan arbete och bostad istället för faktorn arbete i annan kommun. Detta skulle ge mer rättvisa förutsättningar för kommuner som har stor geografisk yta.
- **Förändringsförslag:** låt kompensationen för kraftig ökning/minskning av volymer kvarstå på nuvarande nivå. Det framgår inte tydligt av underlaget varför denna kompensation ska öka. Kommuner som ökar och minskar kraftigt har utmaningar ekonomiskt och kompenseras, en höjning riskerar att kommunen istället tar längre tid på sig att ställa om.

Kapitel 7.3 Förskoleklass och grundskola

- **Förändringsförslag:** Socioekonomisk fördelning måste finnas med i kostnadsutjämningsmodellen. Vi anser att utredaren har fel ingång, kostnadsutjämnningen ska syfta till att jämna ut kostnader och kan inte ta hänsyn till riktade statsbidrag. Det är statens riktade statsbidrag som ska anpassa sig till kostnadsutjämnningen, och inte tvärt om. Då förordar man långsiktighet i modellen, och att modellen kan vara långlivad. Sedan får staten ta ställning till sina riktade statsbidrag efter det.

Kapitel 7.5 Kommunal vuxenutbildning

- Ett mycket bra förslag på nytt delområde, som utjämnar effekterna av demografin på ett bra sätt. Inte minst då kommuner med stort mottagande de senaste åren sannolikt får högre kostnader inom detta område, vilket måste kompenseras.
- Faktorn förvärvsfrekvens som påverkar behovet är en lysande faktor som kompletterar den övriga demografin på ett bra sätt.

Kapitel 7.6 Individ- och familjeomsorg

- Förändringarna i modellen är mycket positiva, fokus på kommunens förutsättningar istället för faktorer som kommunen kan påverka.
- **Förändringsförslag:** Ta bort försörjningsstödsfaktorn helt (med hänvisning till kommunens påverkan), ersätt med en kombination av socioekonomiska förutsättningar, till exempel låg utbildningsnivå, som påverkar utfallet i stor grad och som kommunen inte kan påverka.
- **Förändringsförslag:** Ta fram underlag för gränspendling även till Finland, statistik om arbetsplats utanför kommunens gränser bör finnas hos Statistiska Centralbyrån (SCB).
 - För övrigt är faktorn gränspendling väldigt bra.
- Beräkning av medelvärden på tre år är bra, då det kan röra sig en del mellan åren och med eftersläpningen kan detta ge felaktiga effekter på innevarande år. Ett ”lågt” år mellan två ”höga” år kan slå fel.

Kapitel 7.9 Verksamhetsövergripande kostnader

- **Förändringsförslag:** Minska kompensationen ytterligare i 7.9.2 Administration. Det inte givet att en liten kommun har mer administration per invånare, det finns sätt att

organisera sig för att anpassa till exempel den politiska organisationen eller kommunledning till den lilla eller medelstora kommunen. Delmodellen riskerar annars att bli kostnadsdrivande.

Samtidigt bör man vara uppmärksam på att morgondagens administration omöjligen kan vara i samma omfattning som idag. Alla kommuner måste effektivisera, digitalisera och kanske robotisera. Administrationen kan och bör då minska..

- **Förändringsförslag:** Låt kompensationen för kommuner som kraftigt ökar eller minskar i befolkning kvarstå enligt dagens modell. Det framgår inte tydligt av underlaget varför denna kompensation ska öka. Kommuner som ökar och minskar kraftigt har utmaningar ekonomiskt och kompenseras, en höjning riskerar att kommunen istället tar längre tid på sig att ställa om än nödvändigt. Förändringen riskerar bli kostnadsdrivande.
- Modellerna för uppvärmningskostnader och byggkostnader är logiska sett till demografi och vädermässiga förutsättningar.

Patric Åberg
Kommunstyrelsens ordförande

Daniel Jönsson
Kommunstyrelsens vice ordförande

